

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Adina Elena BORONEANȚ

Studiul
identităților culturale
în Europa Centrală
și de Sud-Est
în mileniiile VII și VI b.Chr.
– *mezolitic versus neolitic* –

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POS DRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

O I P O S D R U

ACADEMIA ROMÂNĂ

Adina Elena BORONEANȚ
**STUDIUL IDENTITĂȚILOR CULTURALE ÎN EUROPA
CENTRALĂ ȘI DE SUD-EST ÎN MILENIILE VII-VI B.CHR.
– MEZOLITIC VERSUS NEOLITIC –**

**STUDIUL IDENTITĂȚILOR CULTURALE ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE
SUD-EST ÎN MILENIILE VII-VI B.CHR.
– MEZOLITIC VERSUS NEOLITIC –**

Autor: Adina Elena BORONEANȚ

Conducător științific: Academician Alexandru VULPE

Lucrare realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758.

Titlurile și drepturile de proprietate intelectuală și industrială asupra rezultatelor obținute în cadrul stagiului de cercetare postdoctorală aparțin Academiei Române.

*Punctele de vedere exprimate în lucrare aparțin autorului și nu angajează
Comisia Europeană și Academia Română, beneficiara proiectului.*

Exemplar gratuit. Comercializarea în țară și străinătate este interzisă.
Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este posibilă numai cu acordul prealabil
al Academiei Române.

ISBN 978-973-167-126-0

Depozit legal: Trim. II 2013

Adina Elena BORONEANȚ

**Studiul identităților culturale
în Europa centrală
și de sud-est
în mileniile VII-VI b.Chr.
– *mezolitic versus neolitic* –**

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

Colecția AULA MAGNA

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POS DRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

O I P O S D R U

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară 1: „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5: „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”

Contract: POSDRU/89/1.5/S/59758

Beneficiar: ACADEMIA ROMÂNĂ

Parteneri în proiect: (I) UNIVERSITATEA POLITEHNICA București, Facultatea de Mecanică și Mecatronică; (II) UNIVERSITATEA din Craiova

Obiectivele proiectului și domeniile de cercetare:

- 1. Obiectivul general:** Model-pilot de școală postdoctorală prin implicarea a 92 de cercetători postdoctoranzi, în scopul dezvoltării carierei în cercetare, al îmbunătățirii programelor de cercetare postdoctorală în domeniul umanioarelor, al impulsivării și consolidării sectorului de cercetare în științele socioumane din România, pentru sprijinirea economiei românești în dobândirea unor avantaje competitive durabile și micșorarea decalajelor între România și celelalte țări membre ale Uniunii Europene.
- 2. Obiectivele specifice:** Elaborarea și implementarea de noi tehnologii-suport pentru derularea proiectului; formarea și perfecționarea cercetătorilor prin programe postdoctorale
 - Organizarea unor acțiuni de îndrumare a cercetătorilor pe parcursul stagiilor derulate în străinătate
 - Sprijinirea cercetătorilor în participarea la seminarii și conferințe internaționale
 - Organizarea unor sesiuni pentru promovarea egalității de șanse și a dezvoltării durabile
 - Sprijinirea colaborării între universități, institute de cercetare și companii din aria tematică a școlii postdoctorale
 - Dezvoltarea de activități inovatoare în vederea accentuării importanței programelor de cercetare interdisciplinară; crearea de metodologii proprii cu privire la derularea programelor postdoctorale
 - Elaborarea unor ghiduri de bune practici cu privire la schimbul de experiență internațional în aria cercetării în științele socioumane prin programe postdoctorale.
- 3. Domeniile cercetării:** filologie - literatură • științe istorice și arheologie • filosofie, teologie, psihologie, pedagogie • arte, arhitectură și audio-vizual • știința informației • sociologia culturii • antropologie • etnografie și folclor

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL 1 PROBLEMATICA GENERALA: CONCEPTUL DE IDENTITATE (MEZOLITICĂ, NEOLITICĂ) ÎN DEMERSUL ARHEOLOGIC.....	11
1.1. Mezoliticul.....	11
1.2. Neoliticul.....	15
1.3 Exemple de identități mezolitice și neolitice în spațiul balcanic și al Europei centrale.....	16
CAPITOLUL 2 PROBLEMATICA MEZOLITICULUI ȘI NEOLITICULUI TIMPURIU ÎN ROMÂNIA.....	21
2.1. Mezoliticul.....	21
2.2. Neoliticul timpuriu.....	28
2.3. Tranziția mezolitic - neolitic de la Porțile de Fier. Studiu de caz.....	33
2.3. Tranziția mezolitic – neolitic timpuriu în restul României.....	71
CAPITOLUL 3 BULGARIA, ȘI NORD-VESTUL MĂRII NEGRE (TURCIA).....	91
3.1. Bulgaria.....	91
3.1.1 Există sau nu un mezolitic pe teritoriul Bulgariei?.....	91
3.1.2 Tranziția de la Pleistocen la Holocen.....	93
3.2. Turcia.....	97
CAPITOLUL 4 GRECIA, FOSTELE REPUBLICI ALE R.S.F. IUGOSLAVIA, ALBANIA.....	99
4.1. Grecia.....	99
4.2 Dalmația, Muntenegru, Albania.....	105
4.3 Serbia.....	107
4.4 Italia centrală și de sud.....	111
CAPITOLUL 5 UCRAINA ȘI REPUBLICA MOLDOVA.....	114
CAPITOLUL 6 UNGARIA ȘI EUROPA CENTRALĂ (DUNĂREA DE MIJLOC ȘI ELBA SUPERIOARĂ).....	121
6.1. Siturile în aer liber.....	123
6.2 Neolitizarea bazinului carpatic.....	133

CAPITOLUL 7 REMARCI DE FINAL	137
Bibliografie	145
ADDENDA	
Summary	179
Contents	182

ADDENDA

Summary

The present volume is structured in eight parts: an introduction followed by six chapters dealing with various parts of Central and South-eastern Europe at the period of transition between the Mesolithic and the Early Neolithic, concluding with a few remarks on the development of this process.

Each of the six chapters focuses mostly on the Mesolithic traits and the way they relate to the following period. Special attention was given to the Mesolithic of Greece, Hungary and Ukraine – but his perhaps is a reflection of the state of the research within the respective countries. A special sub-chapter was reserved to Bulgaria and its apparent lack of any Mesolithic traces.

As expected, the largest chapter focused on the Romanian Mesolithic, with the Iron Gates of the Danube constituting a study case. A second ‘type’ of Mesolithic closely studied is the Romanian Tardenoisian. Below we offer a brief summary of this chapter:

The Mesolithic sites on the left bank of the Danube were presented in general lines within a proposed chronological framework. The short time allocated for excavations and the difficult working conditions had influenced the outcome of the excavations. Quite a number of field surveys took place, with results still waiting for publication. When comparing sites, the quantity of the available information is highly variable, both between the right and the left bank, but also within the left bank itself. Variation is given not so much by the amount of published information but by the excavation methodology and professional interests on the part of the authors of the research. Lithic analysis played the major part, as the main excavators of the Mesolithic sites (Fl. Mogoşanu, Al. Păunescu, V. Boroneanţ) were all specialists of the Palaeolithic. Less importance was given to architectural structures and burials, as indicators of change within human communities. On the other hand, Mesolithic and Early Neolithic in

the Iron Gates were always studied separately, as two different ages that had nothing in common. Each of them was 'diagnosed' taking as a starting point the type of most common archaeological finds for the respective age, e.g. lithic industry for the Mesolithic and pottery for the Early Neolithic.

With new available data, no longer relying just on stratigraphies and typologies, the image of the Iron Gates Mesolithic is starting to change, as we must distance ourselves from the traditional view: *"The prevailing view of the Iron Gates Mesolithic, based on excavations conducted in the 1960s, is of a foraging society, which, in the course of its long development from the Late Glacial to the mid-Holocene, exhibited an increasing degree of social complexity and sedentism. In this scenario, there was an initial period of cave occupation when people followed a nomadic lifestyle based on hunting terrestrial herbivores. Then, around 7600 cal BC, the foragers began to intensify their exploitation of aquatic resources, which made possible a reduction in residential mobility leading to the establishment of semipermanent or permanent settlements on the banks of the Danube. According to some archaeologists, so successful was this foraging adaptation that the Mesolithic inhabitants of the Iron Gates were able to resist the adoption of agriculture for centuries after it became established in the surrounding regions, even though they traded with neighbouring farmers for pottery and other goods."* (Bonsall 2008: 275).

Although most of the sites are nowadays submerged, the old collections are a valuable source of information. Further field research on the upper terraces of the Danube can bring new data on what the pattern of the human occupations might have been at the beginning of the Holocene. The study of the faunal remains can yield information on seasonality, group mobility or function of a certain site. AMS dating and stable isotope analyses already suggested some changes in the chronology of the area and in certain aspects of the Mesolithic-Neolithic transition, while tracking population movements in and out of the Gorges. Some of the issues that have been addressed recently are still highly speculative: food storage, social complexity, long-distance exchanges. It has been said that it is not complexity that characterized these Iron Gates Mesolithic communities, but rather stability (Bonsall 2008). Between 9500-6300 cal BC there seemed to be very few changes in subsistence, architecture, lithic and bone/antler

assemblages. It is only after 6300 cal BC that new features are seen in the Iron Gates: the carved boulders, burials under the floor of the houses, plastered floors, pottery fragments (?), polished stone artefacts. This coincides with a cooling of the climate, triggering frequent and severe floodings of the Danube banks, forcing human communities to relocate their settlements on the higher terrace of the Danube. As shown previously, these terraces never made the subject of research. It is also possible that this cooling event stopped the advance of Neolithic communities only approximately 100 km from the Iron Gates. And during this period (6300-6000 cal BC) the two types of communities came into contact - as the stable isotope analyses suggested for the site of Lepenski Vir. A contact that perhaps involved a change of population, goods and ideas. If we have a look at the map in Figure 1, along the Danube bank between Baziaş and the dam at Iron Gates II, there are at least 50 Mesolithic and/or Early Neolithic archaeological sites (Boroneanţ 2010a). Mesolithic finds were reported in 17 of them, and in each one of these 17, an Early Neolithic occupation was also documented. Coincidence? In some of the remaining 33 Early Neolithic sites, Mesolithic presence was at times suspected. Either way, with all the rediscovered sites along the left river bank, the image of the Iron Gates area around 6000 cal BC looks a lot more dynamic than previously thought.

The present volume constitutes only an update on the recent research for the Mesolithic in this part of the world and does not claim to have gone into details of the matter or to resolve the main issues posed by this theme. But it is hoped that it would rise interest for this still neglected period in the prehistory of south-eastern Europe.

Contents

INTRODUCTION	7
CHAPTER 1 GENERAL ISSUES: THE CONCEPT OF IDENTITY (MESOLITHIC/NEOLITHIC) IN ARCHAEOLOGY	11
1.1. The Mesolithic	11
1.2. The Neolithic	15
1.3 Examples of Mesolithic and Neolithic identities in the Balkans and the Central Europe	16
CHAPTER 2 PROBLEMS OF THE MESOLITHIC AND EARLY NEOLITHIC IN ROMANIA	21
2.1. The Mesolithic	21
2.2. The Early Neolithic	28
2.3. The Mesolithic-Early Neolithic transition in the Iron Gates. A case study	33
2.4. The Mesolithic-Early Neolithic transition in the rest of România	71
CHAPTER 3 BULGARIA AND THE NORTH-WEST OF THE BLACK SEA (TURKEY).....	91
3.1. Bulgaria.....	91
3.1.1 Is there a Bulgarian Mesolithic?	91
3.1.2 The Pleistocene – Holocene transition	93
3.2. Turkey	97
CHAPTER 4 GREECE, FORMER IUGOSLAVIA, ALBANIA, ITALIA	99
4.1. Greece	99
4.2 Dalmatia, Muntenegou, Albania.....	105
4.3 Central and South Italy	107
CHAPTER 5 UKRAINE AND THE REPUBLIC OF MOLDAVIA	114
CHAPTER 6 HUNGARY AND CENTRAL EUROPE (THE MIDDLE DANUBE AND UPPER ELBA BASINS)	121

6.1. The open air sites.....	121
6.2 The neolithization of the Carpathian basin	123
CHAPTER 7 FINAL REMARKS.....	137
BIBLIOGRAPHY	145
ADDENDA	
Summary	179
Contents	182

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

CNCS PN - II - ACRED - ED - 2012 – 0374

Coperta colecției: *AULA MAGNA*

Machetare, tehnoredactare și prezentare grafică:

Victor PREDĂ, Nicolae LOGIN

Logistică editorială și diseminare:

Ovidiu SÎRBU, Radu AMAN

Traducerea sumarului și sintezei, corectură și bun de tipar
asigurate de autor

ISBN 978-973-167-126-0

Apărut trim. II 2013